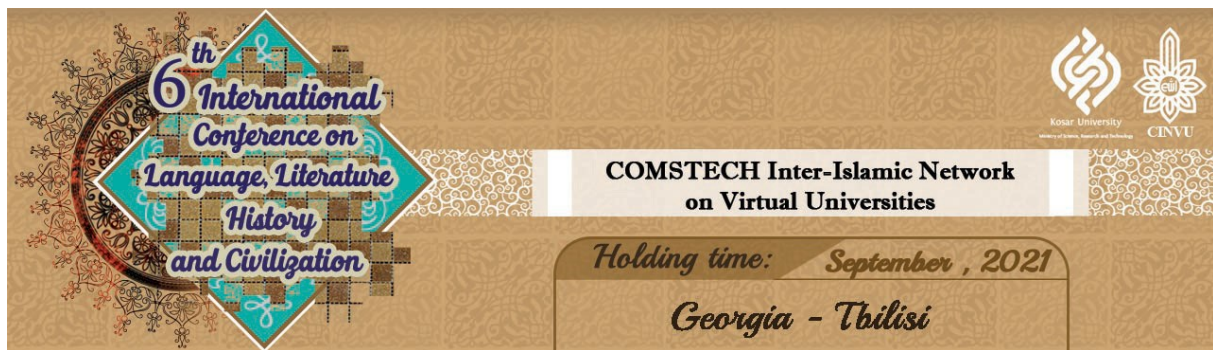

نگرشی بر تأثیر زیر ساخت‌های اندیشگانی احمد دانش در کتاب نوادرالوقایع در باب زنان

معصومه دهقان شیری^۱، دکتر علی اصغر بوند شهریاری^۲، دکتر آسیه ذبیح‌نیا^۳، دکتر حسین یزدانی^۴

۱- نویسنده مسئول دانشجوی دکتری دانشگاه پیام نور

۲- استادیار دانشگاه پیام نور

۳- دانشیار دانشگاه پیام نور

۴- استادیار دانشگاه پیام نور

چکیده

کتاب نوادرالوقایع احمد دانش (۱۸۲۷-۱۸۹۷ م) یکی از نویسندگان مشهور تاجیک و سرآمد جریان معارف روری در آسیای میانه، حاوی مطالب فرهنگی، اجتماعی، دینی، فلسفی و کلامی مهمی است. بخشی از این کتاب به جایگاه زنان و مسایل مربوط به آنان اختصاص دارد. در این مقاله سعی می‌شود منشاء و ریشه‌های عقاید احمد دانش در خصوص زنان در کتاب نوادرالوقایع بررسی شود. پرسش اصلی این است که با توجه به نگاه وی نسبت به زن که بعضاً منفی است؛ حاکمیت کدام تفکر فلسفی، کلامی یا عرفانی این روشنفکر و نخبه جامعه آنروز بخارا، را بر آن داشته که زنان را از جامعه بشری مستثنا نموده؛ هویتی مستقل برایشان قائل شود؟ وی بر اساس مطالعه آثار گویندگان پیش از خود از جمله کتب مذهبی، کلامی، فلسفی و دیوان اشعار و شرایط حاکم بر جامعه آنروز و احتمالاً مشکلات خانوادگی خود در خصوص زنان به قضاوت می‌نشیند. مهمترین مطالب وی راجع به زنان و ارتباط آنها عبارت است از: ارتباط مادر شوهر و عروس، مادر زن و داماد، ضعف ماده و نقصان عقل، جمود و بی‌ارزشی، ستیزه‌گری، منع ازدواج، ازدواج با زنان با اصل و نسب، کم سن و سال، بی‌سواد، بی‌کس، فقیر. کتاب نوادرالوقایع اثری بسیار ارزشمند است و احمد دانش دانشمندی بزرگ، ولی نظرات او در خصوص زنان که بصراحت در کتاب بیان شده خواننده را به تأمل وامی‌دارد. در این مقاله سعی شده است دلیل این نگرش منفی بررسی شود.

کلید واژه: احمد دانش، نوادرالوقایع، ازدواج، مسایل زنان، اسرائیلیات، تصوف، آسیای میانه